

Stefan cel Mare si Sfînt

Se împlinesc 490 de ani de când, la 2 iulie 1504, cel care a fost Ștefan Voievod, domnitor și gospodar ales al Moldovei, apărător al independenței pămîntului românesc, se stingea din viață, fiind înmormîntat, cum menționa cronicarul Grigore Ureche, "cu multă jale și plîngere în mănăstire, în Putna și era atîta jale, de plîngea țara ca după un părinte".

La 12 aprilie 1457 prelua conducerea țării Moldovei cel ce avea să rămîie în istorie, cum pe bună dreptate îl caracteriza Nicolae Iorga, "domn adevărat, viteaz, cuminte și iubitor de țară și neam. Într-însul găsisse poporul românesc cea mai deplină și mai curată icoană a sufletului său: cinstit și harnic, gospodar și iubitor al lucrurilor frumoase".

Tradiția ne spune că se născuse și copilărise pe meleagurile băcăuane, la Borzești pe Trotuș. Ea pare să fi fost întărită chiar de Ștefan, care a ridicat acolo, prin anii 1493-1494, o frumoasă biserică "pentru amintirea sfintrăposaiilor moși și părinți".

În lunga sa domnie de 47 de ani a consolidat țara Moldovei prin dezvoltarea meșteșugurilor, a agriculturii, a stabilirii unor noi relații comerciale cu negustorii străini, a încheierii unor noi alianțe cu Regatul Poloniei, cu cel al Ungariei, cu

Rusia și a organizării temenice a apărării independenței țării împotriva tuturor dușmanilor.

Bun gospodar, a fost și un mare constructor de cetăți, curți și palate domnești, biserici și mănăstiri.

La Suceava și Voroneț, la Neamț și Putna, la Bacău și Borzești, la Războieni și Tazlău, la Iași și Hîrlău și atîtea alte locuri, ne întîmpină și astăzi siluetele splendidelor monumente în stil moldovenesc, stil cristalizat în vremea lui Ștefan cel Mare, ca o pecete a minții creatoare a oamenilor de pe aceste plaiuri, ca un mesaj peste veacuri a epocii de strălucire a Moldovei din vremea acestui mare voievod.

Dar Ștefan cel Mare va rămîie în amintirea poporului român și prin strădania neobosită ce a acordat-o independenței țării. În lunga sa domnie a purtat 36 de războaie, în care în 34 a ieșit biruitor. Vor rămîie înscrise cu litere de aur luptele purtate pentru apărarea țării la Baia (1467), Lipiņ (1470), Vaslui (1475), Valea Albă (1476), Cătîlăbuga (1485), Șcheia (1486), Codrii Cosminului (1497).

Asupra acestor fapte de arme aprecieri deosebite avem din partea contemporanilor, printre care menționăm cele scrise de Papa Sixt IV după victoria repurtată de Ștefan împotriva turcilor la Vaslui: "Fapta săvîrșită de tine cu atîta înțelepciune și vitejie împotriva necredincioșilor turci a adus glorie numelui tău, toți vorbesc de tine și te laudă."

La împlinirea a 490 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, ne plecăm cu venerație în fața memoriei marelui voievod, apărător și ctitor de țară. Faptele sale mărețe, epitele acordate de popor drept "cel Mare", "cel Bun" a făcut ca în 1992 să fie canonizat, cînd, pentru apărarea credinței străbune și a civilizației europene, i-a fost atribuit și epitetul de "sfinț", recunoscîndu-se astfel ceea ce poporul exprimă de aproape cinci veacuri.

Alexandru ARTIMON

FARMACIA NATURII

Virtuțile plantelor medicinale

Se știe că plantele medicinale sunt folosite pe scară largă în preparatele farmaceutice moderne, că într-o proporție cam de 40 la sută din aceste preparate se află aproape 7000 de specii, intrate în compoziția a peste 100 de medicamente. Nu avem decît să amintim importanța unor plante cum sunt crășinul, pinul, eucaliptul, ca să amintim doar de câteva.

Pentru a releva faptic aceste imagini de cunoaștere și aplicare, vom prezenta în cele ce urmează un dicționar de sănătate, care cuprinde cele mai frecvente tulburări, clasificate în ordine alfabetică, precum și cele mai probate mijloace de vindecare folosind plantele medicinale.

Abces - acumulare de puroi însoțită frecvent de fenomene inflamatorii. Cu ajutorul plantelor medicinale se poate grăbi maturarea (coacerea) abceselor cutanate, evacuarea conținutului și micșorarea procesului inflamator, favorizînd totodată repararea țesuturilor. Pentru coacerea abcesului și liniștirea durerilor se va ține un pansament, care trebuie reînnoit la fiecare 2-3 ore, îmbibat cu suc proaspăt de usturoi sau compresă făcută din mîez de pâine amestecat cu suc proaspăt de praz. Același efect se obține cu cataplasma din plante proaspete: frunze de căneapă, soc, vinariță (*Asperula odorata*), rădăcini de morcov ras și rădăcină de nalbă mare (*Althaea officinalis*). Tot pentru coacerea abceselor se mai folosește cataplasma din frunze de varză strivită (dacă se încălzește locul se va înlocui frunza prin aplicări succesive pînă la dispariția inflamației), frunze de soc zdrobite cu sare sau cu oțet, frunze de sfeclă și fenicul fierte în apă și zdrobite, bulb de crin alb sau rizom de "pecetea lui Solomon" fierț în lapte și strivit sau copt la cuptor. La pansarea abcesului stors se va menține peste rană,

reînnoindu-se zilnic: frunze proaspete de brusture, comprese de decoct din 50g frunze proaspete de "vîdocea" (*Betonica officinalis*) fierte 10 minute într-un litru de apă sau 60g frunze și rădăcini din aceeași plantă fierte 15 minute într-un litru de vin roșu care se va răci și filtra.

Acnee - afecțiune a pielii la nivelul glandelor sebacee, cel mai adesea în jurul unui fir de păr, pe față, piept sau de pe spate. Se recomandă acneicilor să consume: plante proaspete crude (pătrunjel, roșii, ridichi), suc de varză crudă (o jumătate de pahar de 3 ori pe săptămână), spanac fierț, struguri (3 săptămâni se înlocuiește micul dejun cu 250g de struguri, iar masa de prînz cu 500g). Se vor lua 3 cești pe zi, între mese, din care una pe nemîncate din: infuzie de 20g flori și frunze uscate de mușetel la un litru de apă clocotită țînută 10 minute, decoct de 50g rădăcină proaspătă de brusture la un litru de apă fiartă 15 minute, infuzie de 40g vîrfuri înflorite de "voimicică" (*Descurainia sophia*) la 1 litru de apă clocotită și infuzat 20 de minute. Extern, se va spăla epiderma în locurile iritate, folosindu-ne de un tampon de vată cu suc proaspăt de varză, decoct de ienupăr (50g așchii din ramuri tinere fierte 15 minute într-un litru de apă), decoct de "săpunariță" (*Saponaria officinalis* - 100g rădăcină uscată fiartă 10 minute într-un litru de apă), infuzie de "trei frați pătași" (*Viola arvensis* - 50g flori și frunze uscate și infuzate 10 minute într-un litru de apă), suc proaspăt de săpunariță amestecat cu aceeași cantitate de lapte (se va păstra într-un flacon bine acoperit), apă de toaletă în care s-a adăugat o lingură oțet de lavandă (se macerează timp de 8 zile 100g vîrfuri proaspete într-un litru de oțet alb).

Dr. Neculai Barabaș

ÎNSEMNĂRI MEDICALE

Medicină si psihologie

Medicina, ca profesie, a presupus dintotdeauna o atitudine etico-afectivă a medicului față de pacient. Succesul actului medical depinde atît de buna organizare și funcționare a instituției sanitare, de conștiința profesională a personalului medical, cît și de prestigiul, de statutul medicului în raport cu bolnavul. În acest sens, personalitatea medicului nu constituie numai o trăsătură de ordin moral a acestuia, ci și o forță terapeutică deosebită.

Înainte de a fi o știință exactă, medicina reprezintă un domeniu al umanului, în virtutea căruia medicul apare ca "o existență pusă în folosul altuia", motiv pentru care i se cere cultură și umanitate bazate pe știință, afectivitate și aderență socială. Ca practică, medicina nu este numai o profesie, ci și o "artă", o "vocație", avînd un pronunțat caracter social. Cum afirma Iuliu Hațieganu, "medicina înseamnă știință și conștiință, încălzite de iubirea de oameni".

Conștiința moral-psihologică, pasiunea pentru bolnav, pentru om se identifică cu ceea ce numim **vocația medicală**, atît de necesară sentimentului de responsabilitate personală a medicului, cît și siguranței bolnavului, succesului profesional și satisfacției moral-psihologice a muncii medicale, calități care l-au făcut pe Bechterew să exclame: "acela care, după o convorbire cu bolnavul, acesta din urmă nu se simte mai bine, nu este medic!".

Devotamentul medical, trăit afectiv și moral, se identifică cu conștiința profesională și se omologhează cu vocația medicală, care trebuie formată și consolidată încă din anii de studiu. Formarea vocației medicale este imperioasă astăzi, cînd se vorbește - și nu totdeauna fără teme - despre o "dezumanizare" a actului medical, prin tehnicizarea excesivă a acestuia, despre o tendință de "funcționarizare" a relațiilor medic-bolnav, fenomene care pot duce la pierderea curiozității profesionale, a motivațiilor superioare și a entuziasmului medicului în exercitarea nobilei sale profesii.

Raporturile interpersonale dintre medic și pacient ridică numeroase probleme psihologice, etice, sociale, deoarece omul nu este un obiect inert de cercetare și de practică a medicinei, ci o ființă rațională și socială, cu viața lui spirituală, preocupat el însuși de propria-i sănătate. Medicina trebuie să se adreseze **persoanei** și nu unui corp viu, sau - cum afirma plastic Th. Ilea - "pacienții nu sunt piese de bandă rulată, ci ființe sensibile". Conștient de unitatea individului, scria André Maurois, un medic desăvîrșit îngrijește în egală măsură disperarea, ca și tulburările organice pe care aceasta le-a provocat. Geniul medical consideră omul ca un tot de nedespărțit".

Pentru reușita deplină a activității sale, medicul are datoria să fie alături de bolnav și să-l ajute la vindecare nu numai ca specialist și tehnician, ci totodată ca bun psiholog. În acest fel se realizează o apropiere interumană între medic și pacient, în beneficiul sănătății acestuia. Numai cunoașterea profundă a psihologiei bolnavului, apropierea cu înțelegere și compasiune, într-un mod diferențiat, de fiecare bolnav contribuie la stabilirea unor relații firești, umane între medic și pacient, cu efecte considerabile asupra recuperării sale biologice și psiho-sociale. "Omul secolului al XX-lea, afirma V. Săhleanu, nu face apel la medic pentru că suferă de anumite entități nosologice, ci pentru că suferă".

Medicul trebuie să fie om și unul dintre cei mai de frunte intelectuali, nu numai la patul bolnavului, ci oriunde interesele societății îl solicită. "Prin însăși profesiunea pe care o practică, scria Pius Brînzeu, medicii au posibilitatea să-și formeze o puternică personalitate, să se ridice din punct de vedere moral".

Medicina are profunde implicații etice. "Scopul medicinei și al moralei se confundă pînă la cele mai mici amănunte", scria M. Kernbach. Actul medical a fost și rămîie o activitate deosebit de complexă. Exercițarea lui a cerut totdeauna

multiple calități, cele de ordin moral avînd o însemnătate majoră. Faptul că medicului i se încredințează sănătatea omului, viața lui, recunoscîndu-i-se totodată dreptul de a "dispune" de anumite măsuri obligatorii în scopul vindecării bolnavului, conferă o responsabilitate maximă actului și profesiunii medicale. A.P. Cehov, medic și scriitor, remarcă: "Profesiunea medicului este o faptă eroică, ea necesită dăruire de sine, puritate sufletească și a gîndurilor. Trebuie să fii limpede la minte, curat din punct de vedere moral și îngrijit fizic". Adevărata medicină, afirma medicul și filozoful francez Ph. Pinel, cea care se bizuie pe principii, constă mai puțin în administrarea de medicamente, cît în cunoașterea adîncă a bolnavului".

Axiologia, ca parte componentă a filozofiei, privește toate științele și activitățile, inclusiv medicina, dar specificul de exercitare a profesiunii medicale presupune cultivarea la superlativ a valorilor. Medicina operează cu **valori**, constituite într-o axiologie specială, al cărei scop este să susțină condiția umană în efortul și aspirațiile ei spre mai bine, ca și condiția medicului în societate. **Axiologia medicală**, teorie despre valorile medicinei și atitudinea medicului față de viața lui profesională, constituie astfel un prilej de noi aspirații spre realizarea imperativelor integrale ale medicinei. Axiologia medicală reprezintă deci o "latură a filozofiei valorii și culturii", o latură în primul rînd a filozofiei și cultului pentru viață, om și condiția umană. Convingerile morale ale medicului umanist se cer sprijinite și pe considerentele axiologice, ceea ce asigură nuanțările impuse de situațiile concrete, sociale și individuale.

Prof. dr. René DUDA